

Les últimes lletres

MOTS SOBRE TELA

RAFART, Susanna,
Olis sobre paper.
Premi Senyoriu d'Ausiàs March 1995.
Eliseu Climent Editor. Col. Poesia 3 i 4, 86.
València, 1996. 50 pàgines.

Els llibres han nascut per ser llegits, és una obvietat; i els de poesia –siguem realistes: brevetats fragmentades i intenses que ens poden robar, o regalar, cinc minuts diaris per a l'íntim recolliment– són l'esquer ideal de la feraç relectura. Tal com les successives contemplacions d'un bon quadre ens en fan veure detalls abans desapercebuts que enriqueixen, sovint amb elements contradictoris, la nostra primera interpretació, la relectura d'un poema, a més de confirmar-ne l'excel·lència estètica, ens integra en l'univers de l'altre, ens fa partícips de la seva reflexió, ens encara al propi món amb paraules manllevades.

Els *Olis sobre paper* de Susanna Rafart són, en aquest sentit, un dolorós regal. Dolorosa és la seva visió del món, amara da d'un profund i lúcid pessimisme no exempt de cruels ironies; un regal, el fet de no caure en l'estridència moralista i redemptora. Variant estrofes i metres, extensions i nivells de llenguatge, l'autora ens ofereix la salutífera teràpia de banyar-nos en el «llot humit de la incertesa» mentre contemplem amb resignada paciència «la penible presència de l'home» en un món malgirbat i «mala peça». Els únics instants de placidesa en el llòbrec marasme quotidià d'una «existència esbossada i grisa» són l'amor i la infantesa, sovint, per no dir sempre, recordats, evocats amb nostàlgia, poques vegades viscuts en present: «La neu no cansa: / no cansen les carícies / que al cos reposen, / ni la incertesa clara / de retornar a la infància».

Senyoreja el recull «el llast de l'esperança decebuda»: el seu pessimisme no és, doncs, apriorístic, sinó el fruit amarg de «les falses esperes», de les expectatives frustrades. Algun lector verdejant i dinàmic podria arrufar el nas davant tanta llum monocroma, o tanta absència de llum. Caldria respondre-li que sovint la ploma es torna pinzell que il·lumina un retall de paisatge amb «llum de llimona» o amb «els roses albats de les places de Siena»; que, més que descriure'l, el crea amb bigarrada «paleta de pintor». Són, doncs, mots sobre tela, mots recuperats amb artificiosa naturalitat per pintar amb colors vius la tristesa del món. La retòrica –no l'excés de paraules sense gaire contigut a què ens tenen acostumats alguns personatges públics i que atribuïm també a qualsevol text que reclami un esforç d'interpretació– és una altra de les constants del recull: l'adjectiu

meditat en la posició més eufònica, les rimes i al·literacions significatives, l'estructura sintàctica repetible i variable, el ritme compassat –la presència latent d'uns clàssics que «endrecen la certitud de perdre»–. Amb els poemes de Susanna Rafart tornem a sentir que en el món, que ja coneixíem, l'únic recer per al naufrag que tots portem dins ens l'ofereixen «les paraules pobres dels poetes».

Lluís Lucero Comas

REFLEX QUE LLUEIX EN EL MIRALL DE L'EXISTÈNCIA

FONT i MASSOT, M. Rosa,
Com ombres vives
Ed. Columna. Col. Àuria, 71.
Barcelona, 1996.
59 pàg.

A primer cop d'ull, només per sobre (i ho dic literalment), aquest llibre em va fer pensar en Salinger. No passa gaire sovint que un llibre de recent publicació no porti una *contra* on es cantin les excel·lències (auto)biogràfiques de qui l'ha escrit o es faci una lloança (comercial) del producte. Per tant, trobo interessant que encara hi hagi qui s'arrisqui (hi obligui o no el disseny) a posar un llibre al carrer que només pugui ser valorat per si mateix, per la seva essència, i no pas pel «personatge» que l'ha escrit o per la «temàtica» que, sempre presumiblement, tracta. Així hauria de ser sempre, amb tots els llibres.

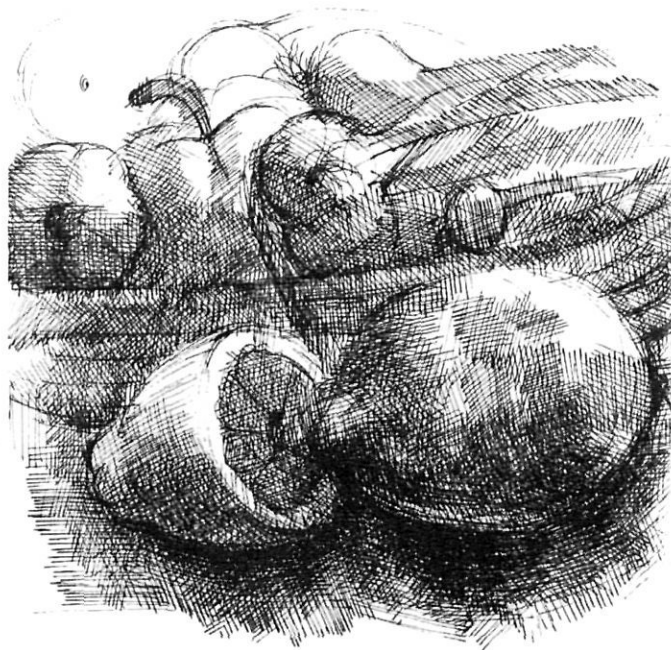
Però suposo que això deu ser l'únic en què tenen a veure Maria Rosa Font i Salinger.

Com ombres vives és un recorregut pel reflex que llueix en el mirall de l'existència. Un reflex prenyat d'imatges i reminiscències romàntiques (del Romanticisme estètic/literari, no dels contrallums d'horabaixa que retallaven siluetes cosides amb cola a les carpetes d'anar a l'insti). Un reflex dividit en quatre grans feixos.

El primer, «De terra en terra», és l'anunci d'aquest dibuix existencial que organitza conceptualment tot el text, la sublimació de la immensitat, la immersió en la incommensurabilitat del paisatge interior i la simbiosi entre el Jo i l'espai i el temps que engoleixen, sense pietat, aquest Jo. Uns paisatges on l'aigua sempre és present com a símbol de fertilitat. La de la terra i la de les paraules que donen vida a aquestes ombres. Prenem, sinó, els primers versos del poema titulat «Lloc»: «Aquest és el teu lloc: fet de nit sola / que dansa pels terrats i un cel ardent / que teixeix el matí...». O l'última part del primer poema, «Espai»: «El món no és sinó l'espai que penso...».

A la segona part, «Somnis i Imatges», ment i cos són presentats com a espais escènics dels somnis, en els quals els vidres de les finestres són els marcs de les imatges, obscures i violentes, que narren el pas del temps: «Soldats grisos de mar, insectes que zumzen / torcen les ales de l'últim ocell / perdut en cels indòmits. Passen àngels / sense ales, borrisol només, eteri, / fugaç com ho és l'instant...» («Fusió»). I també, a «Miralls»: «Et contemplo en el joc de miralls que és la vida: / tendre dedins del mur, dòcil, magnànim; / feretge i posseït, trossegues l'alba a fora».

«I ells floreixen de dins les seves runes», la tercera part, amb

cita de Rilke inclosa, és una mirada quasi mítica damunt les hores del coneixement i del reconeixement amorós i, també, sobre l'absència d'aquests elements vitals.

La quarta part dona nom genèric també al poemari i, com un cercle que es tanca, enllaça amb el principi, amb la terra (i la Terra). Aquí s'analitza la transcendència dels fets que són en aparença, i només en aparença, ordinaris, quotidians: la sega del blat, els hàbits matinals de la parella, el guarda-roba d'una maniquí, la nena que corre pel jardí...

Per acabar, afegiré que, en un temps en què es pretén distingir sexualment la literatura i s'hi implanta l'etiqueta de «femenina» per amagar operacions mercantilistes destinades a col·locar comercialment tones i més tones de buida cursileria escrita –això sí, per a dones (habitualment de mitjana edat) que l'únic que tenen en comú, a banda del disseny biològic de l'entrecreu, és la manca de substància i l'empudegament soporífer–, són d'agrair desplegaments de sensibilitat creativa com la poesia de Maria Rosa Font, que, lluny de sensibleries (domèstiques o de qualsevol altra mena), rescata l'autèntic valor etimològic del fet poètic/literari/artístic. I és que, com ja diu –amb altres paraules– el prologuista d'aquest llibre, J.N. Santaaulàlia: això, és poesia, senyores i senyors.

Bel Bosck